

บทที่ ๖

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๖.๑ บทสรุป

งานวิจัยนี้ศึกษาภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นภายในกรอบแนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ แนวคิดทางอภิปรัชญาที่นำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ได้แก่ แนวคิดเรื่องความแท้จริงของโลก แนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ และแนวคิดเรื่องเจตจำนงเสรี แนวคิดทางจริยศาสตร์ที่นำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ได้แก่ แนวคิดเรื่องอุดมคติอันเป็นจุดหมายสูงสุดในชีวิตของมนุษย์ แนวคิดเรื่องมาตรฐานแห่งความประพฤติทางจริยธรรมของมนุษย์

จากกรอบแนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนังได้สื่อถึงแนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ไว้ด้วย นอกเหนือจากการเป็นภาพจิตรกรรมที่ได้แสดงเรื่องราวทางศาสนาไว้ หรือเป็นเพียงภาพประดับฝาผนังของอาคารประเภท พระอุโบสถหรือพระวิหารเท่านั้น

แนวคิดทางอภิปรัชญา ภาพจิตรกรรมฝาผนังได้แสดงถึงความมีอยู่ของโลกและจักรวาล ว่านอกเหนือจากโลกมนุษย์แล้วยังมีโลกอื่นๆ อีก เช่น อมาตย์โลก เทวโลก และพรหมโลก โดยภาพจิตรกรรมฝาผนังจะเน้นความสำคัญของภาพที่ยังเกี่ยวข้องกับกามภูมิมากกว่าภูมิอื่นๆ เช่น รูปพรหมภูมิ หรือรูปพรหมภูมิ

นอกจากนี้ก็สะท้อนให้เห็นความคิดที่เป็นจิตนิยม กล่าวคือ การสื่อภาพความมีอยู่ของเมืองนรก หรือเมืองสวรรค์บนชั้นฟ้าอันเป็นที่อยู่อาศัยของชีวิตต่างๆ เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถรับรู้ถึงความมีอยู่จริงของมัน แต่มันก็มีอยู่จริงโดยไม่ขึ้นกับการรับรู้ของมนุษย์

สำหรับความคิดเรื่องปฏิจจสมุทฺถของโลกละจักรวาลไม่ปรากฏว่ามีอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ในส่วนแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์พบว่า มนุษย์ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญสองส่วนคือ ร่างกายกับจิตใจ โดยถือว่าจิตเป็นใหญ่ตามคำกล่าวที่ว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” จิตนั้นเป็นสภาวะที่ไม่สูญสลายไปเมื่อร่างกายแตกดับ แต่จะยังคงอยู่และสืบไปเกิดต่ออย่างภพใหม่ตามเงื่อนไขและเหตุปัจจัยที่ทำให้จิตยังอยู่ในวงจรแห่งสังสารวัฏ

นอกจากนี้ภาพจิตรกรรมฝาผนังได้สื่อแนวคิดเรื่องเจตจำนงเสรีว่า มนุษย์มีเจตจำนงเสรี แม้จะมีเหตุจูงใจหรือสิ่งแวดล้อมชักพาไปก็ตาม โดยมนุษย์มีสิทธิที่จะเลือกหรือไม่เลือกให้ตัวเองตกอยู่ในสถานการณ์ภายใต้เหตุจูงใจหรือสิ่งแวดล้อมนั้นหรือไม่ก็ได้

แนวคิดทางจริยศาสตร์ ภาพจิตรกรรมฝาผนังได้สื่อแนวคิดทางจริยศาสตร์คือ

๑. แนวคิดเรื่องอุดมคติสูงสุดของชีวิต สื่อว่าความหลุดพ้นคืออุดมคติสูงสุดของชีวิต การจะบรรลุจุดหมายนั้นได้ ก็โดยผ่านการกระทำที่สัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ คือ สัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยกัน สัมพันธ์กับสังคม และ

สัมพันธ์กับสัจธรรมหรือความเป็นจริงของโลกและจักรวาล ซึ่งอาจจะเป็นไปในลักษณะที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน หรือเป็นตัวขัดขวางก็ได้

๒. แนวคิดเรื่องมาตรฐานแห่งความประพฤติทางจริยธรรมของมนุษย์ ปรากฏทั้งสัมพัทธนิยม และสัมบูรณ์นิยม สัมพัทธนิยมเป็นการแสดงถึงการตัดสินใจเลือกกระทำความดีหรือการกระทำสิ่งใดว่าดีด้วยตัวของมนุษย์เอง ส่วนสัมบูรณ์นิยมแสดงถึงว่าค่าทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่มียุ่จริงเป็นสัจธรรม และเป็นตัวตัดสินความดีความชั่วโดยตัวของมันเอง เช่น เมืองสวรรค์คือสถานที่สำหรับผู้ทำความดี และเมืองนรกเป็นสถานที่สำคัญผู้ทำความชั่ว ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวของมนุษย์แต่อย่างใด แต่เป็นไปตามสิ่งที่มนุษย์ได้กระทำไว้.

๖.๒ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวคิดทางปรัชญาในภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำให้ทราบแนวคิดทางปรัชญาเพียงบางประเด็นเท่านั้น เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงน่าจะศึกษาในประเด็นอื่นๆ อีก เช่น ปรัชญาหรือแนวคิดทางสังคมในภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทั้งนี้ อาจจะทำให้สัมพันธ์กับบริบททางสังคมในขณะนั้นที่ได้มีการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังขึ้น หรืออาจจะให้สัมพันธ์กับวรรณกรรมหรือคัมภีร์ทางศาสนาของพุทธปรัชญาอันเป็นต้นเค้าของภาพจิตรกรรมฝาผนังก็ได้ สำหรับแนวคิดทางสังคม อาจเป็นการศึกษาในแง่แนวคิดทฤษฎีที่พอจะนำมาใช้เป็นกรอบเพื่อให้ทราบถึงแนวคิดทางสังคม กำเนิดของสังคม วิวัฒนาการทางสังคมหรือกลุ่มชนชั้นทางสังคมที่ปรากฏอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น